

УДК 800.855:81'25

І. Б. Кондратюк,

аспірант

(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

translationweek@ukr.net

ORCID: 0000-0003-2401-5074

АКТУАЛІЗАЦІЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ДИСБАЛАНСУ У КОМУНІКАТИВНІЙ СИТУАЦІЇ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Стаття присвячена дослідженню комунікативної ситуації, що характеризується порушенням психологічної рівноваги учасників спілкування. У роботі аналізується сутність амбівалентної психологічної опозиції "баланс : дисбаланс" в аспекті її актуалізації у комунікативному просторі. Розглянуто теоретичні особливості відображення психологічного благополуччя, психологічного здоров'я, психічного здоров'я, психологічної гармонії та динаміки психо-емоційного стану за допомогою комунікативних засобів під час інтеракції.

Ключові слова: психологічний баланс / дисбаланс, психологічне благополуччя, психологічне здоров'я, психічне здоров'я, психологічна гармонія, соціальна гармонія, комунікативна ситуація.

Постановка проблеми. Сучасна лінгвістична наука у дослідженні мови семіотичні зв'язки якої виходять за межі власної складної корелятивної системи функціонує в інтердисциплінарному просторі. Мовленнєва активність людини є лише верхівкою діяльнісного аспекту, який є свого роду самоманіфестацією людини у навколишньому світі, буттям особистості у соціальному і зовнішньому світі, її способом формування, вираження і актуалізації. Комунікація є лише одним із різновидів діяльності людини, яка спрямована на регуляцію навколишнього світу та суспільства відповідно власних потреб та прагматичних цілей. На даному етапі становлення науки про мову, у міжкультурному просторі зокрема, вчені цікавляться когнітивними механізмами вибору комунікативних засобів та формування на їх основі комунікативних тактик та стратегій. В основу таких досліджень лягають знання з комп'ютерної галузі (прикладна та комп'ютерна лінгвістика, корпусна лінгвістика), соціології (соціальна лінгвістика), простру філософії (філософія мови, загальна семантика, когнітивна лінгвістика), природознавчих наук (нейролінгвістика, перцептивна фонетика, артикуляційна фонетика) та психологічних досліджень (психолінгвістика) і т.д. Різноманітні психологічні та психічні стани й маніфестації людини вже є досить глибоко вивчені та проаналізовані з точки зору психології, проте механізми їх актуалізації у комунікативному просторі все ще залишаються відкритим питанням для лінгвістики, що і обумовлює **актуальність** нашої розвідки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням діяльнісного аспекту комунікативних ситуацій займалися відомі вітчизняні та зарубіжні вчені. Інтеракційна сторона комунікативних засобів висвітлили Р. Барт, Ф. Берт, М. Бахтін, Дж. Мід та ін. Принципи впорядкування актуалізованого матеріалу ґрунтовно проаналізовані А. Загніткою, Ч. Морріс, Ч. Пірс, Е. Шейгал та ін. Значний вклад у збагачення концепції комунікації внесли Тьон ван Дейк, Л. Вітгенштейн, Г. Почепцов, Дж. Ліч, Е. Клюев, Ф. Бацевич, А. Кібрик, В. Красних, І. Яковлев, Е. Селіванова, Н. Арутюнова та ін. Психологічні стани людини досліджені Н. М. Бредберном, Р. М. Райаном, Е. Дінером, А. Адлером, К. Г. Юнгом, Г. Олпортом, А. Маслоу, В. Врумом, М. Туган-барановським та ін.

Метою нашої наукової розвідки є дослідження сутності психологічного дисбалансу людини через призму його актуалізації у комунікативній ситуації за допомогою комунікативних засобів та їх комбінації. Поставлена мета вимагає вирішення низки **завдань**:

- дослідження сутності психологічного дисбалансу шляхом вивчення суміжних понять: психологічний баланс / дисбаланс, психологічне благополуччя, психологічне здоров'я, психічне здоров'я, психологічна гармонія соціальна гармонія, комунікативна ситуація;
- теоретичний аналіз взаємозв'язку психологічного стану суб'єкта та застосовуваних ним вербальних та невербальних компонентів;
- дослідження комунікативної ситуації психологічного дисбалансу як акту соціальної інтеракції незбалансованого типу.

Предметом розвідки є сутність психологічного балансу / дисбалансу учасників комунікативної ситуації, а **об'єктом** – особливості актуалізації несприятливого психо-емоційного фону одного, декількох або усіх учасників комунікації в процесі комунікативної взаємодії.

Виклад основного матеріалу. Дослідження дискурсивного розгортання комунікативної ситуації руйнації психологічного балансу передбачає врахування комунікативної позиції і продуцента, і реципієнта повідомлення. Предмет вивчення обмежує фокус нашої уваги до сфери впливу реципієнта і дає підставу закрити за ним суб'єктивний центр досліджуваної ситуації. Відтак перший компонент

опозиції "я / інший", яка становить вихідну точку діалогічності комунікації, позначає суб'єкта маніпулятивного впливу, а другий – об'єкта його маніпулювання.

Для дослідження особливостей актуалізації комунікативної ситуації психологічного дисбалансу необхідно вивчити сутність понять "психологічний баланс" та "психологічний дисбаланс", а механізм їх формування та руйнації. Комунікативний напрямок нашого дослідження обумовлює вивчення психологічного балансу / дисбалансу через план його вираження учасником комунікації: як сукупність вербальних та / або невербальних комунікативних засобів, що застосовуються для експлікації емоційного та психічного напруження. В свою чергу, вербалізація психологічного дисбалансу також є засобом регуляції поведінки та свідомості партнера комунікації.

Із поняттям психологічного балансу людини у його найширшому значенні тісно пов'язані поняття психологічного благополуччя та психологічного здоров'я. Психологічне благополуччя людини вперше привернуло до себе увагу вчених-позитивістів 20-х рр. XX ст. У своїх дослідженнях вони прийшли до висновку, що психологічне благополуччя людини визначається ступенем її суб'єктивної задоволеності власним життям [1]. Психологічне благополуччя людини вважалося фундаментальним елементом психологічного та психічного здоров'я, яке визначало якість соціального життя суб'єкта. В центрі дослідження психологічного благополуччя фігурувало поняття суб'єктивної самооцінки, а біологічне буття людини відокремили від її соціального аспекту як другорядне [2]. Варто зауважити, що найголовнішою вихідною точкою у вивченні психологічного благополуччя було поняття балансу як постійної взаємодії позитивного і негативного афектів, які є відображенням повсякденних подій у свідомості суб'єкта. Переважання позитивного афекту над негативним є показником психологічного благополуччя людини, і, навпаки, переважання негативного афекту над негативним є ознакою психологічно неблагополучної людини. Самі афекти між собою не пов'язані, а критерії їх визначення нечіткі і актуалізуються у кожному випадку індивідуально [3].

Такий підхід став основою для гедоністичного підходу до вивчення психологічного благополуччя людини (найвідоміші представники Н. М. Бредберн, Е. Дінер, А. С. Вотермен). Інший підхід – евдемоністичний, базується на здатності людини до саморозвитку, що дозволяє їй досягти стану гармонії (балансу). Подальший аналіз психологічного благополуччя дозволив виокремити показники функціонування особистості: самоприйняття, позитивні стосунки з оточуючими, автономія, управління середовищем, цілі в житті, особистісний ріст, компетентність, зв'язки з іншими, що з часом лягли в основу різних методів психотерапії та опитувальних анкет [3]. З огляду на це, ми можемо зробити висновок, що здатність суб'єкта управляти середовищем, взаємодіяти з іншими людьми (на комунікативному рівні зокрема) та досягати цілі є запорукою психологічного благополуччя. Втрата такої здатності за будь-яких умов перешкоджає людині досягнути переслідуваної мети і, таким чином, призводить до її виходу зі стану психологічного комфорту, що на практиці реалізується шляхом актуалізації психо-емоційної динаміки у неуспішній комунікативній ситуації.

Сучасні дослідники розглядають психологічне благополуччя як суб'єктивно актуалізовану цілісність особистісних переживань стосовно ступеня задоволеності власним життям із його актуально-наявними та потенційно-існуючими біологічними та соціальними аспектами [2]. У дослідженні психологічного благополуччя людини ключовим є фактор часу: це зріз актуальної суб'єктивної оцінки життя в конкретний момент (оцінка ступеня самореалізації), що актуалізується шляхом психо-емоційних процесів (щастя, сльози, депресія, піднесений настрій, пригнічений настрій, комунікабельність, відстороненість і т. д.).

Психологічне здоров'я, або особистісне здоров'я як динамічна рівновага людини із навколишнім природним і соціальним середовищем є обов'язковою умовою психологічного благополуччя людини. Вивченням аспектів та факторів психологічного здоров'я в усіх його проявах займалися багаточисленні науковці. А. Адлер, як один із критеріїв психологічно здорової людини, виділив ступінь вираження соціального інтересу. Він стверджував, що психологічно здоровою може бути лише та особистість, яка приймає участь у соціальному житті та піклується про психологічне та біологічне здоров'я інших [4]. К. Юнг довів, що психологічно здорова особистість – це інтегрована цілісність різнонаправлених, часто амбівалентних тенденцій; якщо процес інтеграції або "індивідуації" успішний, то людина відчуває єднання, гармонію і цілісність власної особистості [5]. Г. Олпорт визначає психологічно здорову особистість через її характеристики: різнобічний розвиток, самокритичність, соціальна активність, емоційне здоров'я, самоприйняття, самопізнання, об'єктивність світосприймання та цілісна філософія життя [6]. Для А. Маслоу психологічно здорова особистість здатна до самореалізації та самоактуалізації власних якостей [7].

Інтегральною складовою психологічного здоров'я є психічне здоров'я, кількість критеріїв якого у різних вчених сягає від трьох до п'ятнадцяти [3], які можна генералізувати як критерії фізіологічного, психологічного і соціального планів. Особливий інтерес для нашого дослідження представляють критерії "відповідність психічних і фізичних реакцій силі і частоті зовнішніх подразників", "детермінованість психічних явищ і їх впорядкованість" та "ідентичність реакції в однотипних ситуаціях". Ці критерії

відображають актуальний стан психо-емоційного фону особистості в конкретний момент у порівнянні з іншими часовими відрізками у схожих ситуаціях. Якщо перенестись у площину комунікації, то психо-емоційний стан людини (у нашому випадку – учасника комунікації) актуалізуватиметься у комунікативній ситуації та характеризуватиметься застосуванням певних комунікативних засобів – як інструменту відображення психо-емоційної динаміки на даний момент. Такі комунікативні засоби свідчитимуть про інтенсивність та детермінованість реакції комуніканта відповідно силі і частоті зовнішнього подразника (тут – іншого учасника спілкування), а порівняльний аналіз їх застосування у різних комунікативних ситуаціях в межах певного проміжку часу дозволить зробити висновок про збереження ідентичності психічних реакцій: якщо актуалізована комунікативними засобами психічна реакція комуніканта у даній комунікативній ситуації є відхиленням від його нормальної мовленнєвої поведінки, то й сама комунікативна ситуація характеризуватиметься як девіантна (у нашому випадку – комунікативна ситуація психологічного дисбалансу).

Психічне здоров'я як детермінанта психологічного здоров'я, а тому і психологічного балансу людини, розглядається не у потенції та відокремлено у кожному випадку, а в актуально існуючих соціально-інтегрованих ситуаціях. Так, Лабунська В. А. психічне здоров'я виділяє як оду з інтегральних характеристик особистості, пов'язану з її внутрішнім світом і з усім різноманіттям взаємозв'язків людини з навколишнім світом, а основним показником психічного здоров'я виступає її внутрішня цілісність і узгодженість структурних компонентів, гармонійне включення в соціум та прагнення до самоактуалізації [8]. Важливу частину психічного здоров'я серед інших складають соціальна поведінка та міжособистісні стосунки [9]. У дослідженні актуалізації психологічного дисбалансу в комунікативній ситуації аспект соціальної комунікативної інтеракції як реальне відображення психічного, а таким чином і психологічного стану комуніканта відіграє важливу роль. Саме в процесі спілкування як акту соціальної поведінки, як відображення міжособистісних стосунків та спроби реалізації власних інтенцій на шляху до самореалізації, суб'єкт актуалізує свій психо-емоційний стан та його зміни, що у комунікативній ситуації реалізується завдяки застосуванню ним спеціальних комбінацій комунікативних засобів.

Психологічний дисбаланс часто пов'язують та корелюють з психологічною гармонією. Пазеков С. В. та Пазекова Г. В. стверджують, що психологічна гармонія розуміється як оптимальна співрозмірність, узгодженість психологічних характеристик людини одна з одною та з будь-якими проявами зовнішнього середовища [10: 3401]. Вчені розглядають психологічну гармонію глобально в аспекті психологічного здоров'я як оптимального поєднання певних характеристик на протязі усього життя. В межах нашого дослідження фокус нашої уваги звужується до конкретної одиничної комунікативної ситуації, тому психологічну гармонію або баланс ми розглядаємо як оптимальне поєднання та узгоджене функціонування психологічних характеристик людини у момент спілкування. Психологічна гармонія (баланс або рівновага) учасника комунікації є суб'єктивним феноменом, що безпосередньо впливає на розвиток комунікативної ситуації за участю даного учасника та досягнення ним переслідуваних прагматичних цілей. Зовнішня гармонія є безпосередньою проекцією внутрішньої психологічної гармонії і проявляється у вигляді оптимального поєднання та співпраці когнітивної, емоційної та поведінкової сфер. Психологічний баланс індивіда виступає як внутрішня гармонія, що актуалізується зокрема і в комунікативній ситуації. Втрата внутрішньої гармонії або балансу призводить до відображення даного стану у комунікативній ситуації за допомогою вербальних та невербальних компонентів. Взаємодія амбівалентних сторін особистості знаходить своє відображення у формі специфічних комбінацій мовних засобів під час комунікації.

Будь-яка комунікативна ситуація є актом соціальної інтеракції, який передбачає взаємовплив та взаєморегуляцію учасників комунікації. Комунікативна ситуація психологічного дисбалансу розглядається нами як така, яка характеризується втратою психологічного балансу одним, декількома або усіма учасниками, що актуалізується комунікативними засобами вербального та невербального характеру. З огляду на це доцільним видається дослідити поняття балансу / дисбалансу в світлі соціальної взаємодії. Популярною є теорія балансу Фріца Хайдера, де баланс – це гармонія когнітивної організації та емоційного прояву, а стан дисбалансу викликає напруження, направлене на відновлення балансу.

Він виокремлює три компоненти соціальної ситуації як сукупності елементів (людей та об'єктів) і відносин між ними: суб'єкт 1 – суб'єкт 2 – об'єкт разом із стосунками між ними. Об'єкт при цьому розуміється досить широко: це може бути процес, річ, явище, група людей, ідея і т.д. Стосунки всередині тріади можуть бути позитивні або негативні. Вважається, що соціальна ситуація із позитивними стосунками всередині тріади є збалансованою, а з негативними – незбалансованою. За Хайдером, ситуація дисбалансу викликає в її учасників почуття дискомфорту і потребу перетворити її у ситуацію балансу [9].

Однією з потреб людини є потреба в психологічній гармонії, тобто в балансі, зокрема в гармонізації особистих якостей. Визначальним є те, що потреба в гармонії завжди мимовільна, але усвідомлена, що неодноразово відмічалось вченими (У. Мак-Дауголом, А. Маслоу, Г. А. Мюрреєм). Вони розглядають

психологічну гармонію як самокеровану систему психологічної організації і функціонування індивіда [6: 225]. Дана потреба є такою ж базовою та фундаментальною як і решта потреб. Потреба в психологічній гармонії проявляється як характерний потяг людини до "самодобудовування" – максимально-можливого перетворення себе та свого життя в стан, найближчий за своїми характеристиками до стану первісної гармонії як архетипу колективного неусвідомленого [8: 153]. Це обумовлено природним почуттям самонедостатності людини – усвідомленням своєї незавершеності, неповноцінності та неповноти існування. А з огляду на те, що потреба в удосконаленні та гармонізації є постійною, тому особистість чинить постійний вплив на навколишнє середовище, яке, в свою чергу, впливає на особистість [5: 154], тому процес гармонізації особистості безкінечний, а потребу в гармонії або балансі (зокрема психологічному) неможливо задовольнити. Ряд сучасних дослідників, зокрема Барсенева Т. П. розглядають гармонію суб'єктивного світу людини, тобто як суб'єктивний феномен. Дослідниця зазначає, що людина відчуває потребу в гармонії (іншими словами – у балансі) і прагне до неї усе своє життя у зв'язку з тим, що сприймає своє існування через сукупність "потужних дисонансів" (протиріч). Вирішальним є те, що стан гармонії як взаємодії специфічного набору компонентів не є статичним, а динамічним суб'єктивним процесом синтезу стійкості та змінності. Зазначений процес скеровується суб'єктом таким чином, щоб досягнути певної переслідуваної у даний момент мети [2]. Якщо перенестись у площину комунікації, то нездатність особистості досягнути стану балансу або гармонії з самою собою або з навколишнім середовищем також виступає як тригер для втрати психологічної рівноваги в межах конкретної комунікативної ситуації та вираження свого психо-емоційного стану за допомогою спеціальних комунікативних засобів.

Потреба людей у соціальній ситуації балансу знаходить своє відображення у житті у рекламі, в якій відомі люди демонструють своє захоплення стосовно певного об'єкта. Сутність такої реклами полягає в тому, що рекламодавець апелює до позитивного ставлення загалу до задіяної популярної людини, що змушує загал позитивно відноситись і до рекламованого продукту. На противагу, якщо продукт рекламуватиме особа, яка викликає негативне ставлення у оточуючих, то і сам продукт отримує негативне відношення зі сторони загалу. Це відбувається і у випадку з комунікативною ситуацією: психологічний дисбаланс виникає у випадку негативного відношення учасника спілкування (суб'єкта 1) до партнера по спілкуванню (суб'єкта 2) або до об'єкта (комунікативні засоби, що застосовуються у даній комунікативній ситуації, успішність / неуспішність комунікації, досягнення / недосягнення прагматичної мети і т.д.). Згідно цієї теорії соціального балансу Хайдера, дисбаланс виникає і у випадку неочікуваної поведінки зі сторони суб'єкта 2, що викликає потребу у суб'єкта 1 до врегулювання ситуації до настання стану балансу або виходу із неї. Проектуючи це твердження на комунікативну ситуацію ми можемо зробити висновок, що динаміка психо-емоційного стану комуніканта зміниться і у випадку застосування партнером неочікуваних або непередбачених комунікативних засобів (нехарактерних для такого типу спілкування).

Іншою стороною актуалізації психологічного балансу / дисбалансу є емоційний баланс. Розуміння поняття емоційного балансу є важливим для нашого дослідження у зв'язку з тим, що саме матеріалізовані у вигляді комунікативних засобів індивідуальні емоційні якості учасника інтеракції впливають на виникнення та розвиток комунікативної ситуації психологічного дисбалансу. Емоціональний баланс розглядається як зміна експлікованих якостей особистості у порівнянні з вихідним станом [10]. Емоціональний баланс виступає вторинним щодо психологічного, тому що психологічний дисбаланс викликає коливання амплітуди динамічних показників психо-емоційного фону особистості (у нашому випадку – учасника комунікативної ситуації).

У межах нашого дослідження комунікативна ситуація виступає сукупністю, яка характеризується співвідношенням прагматичних цілей учасників спілкування та засобами їх досягнення. Конфлікт прагматичних цілей може призвести до особливого (агресія, неввічливість, сарказм) застосування учасниками комунікації специфічних комунікативних компонентів вербального (стилістично-забарвлена лексика) або невербального (міміка, нецензурні жести, завдання фізичної шкоди) характеру, що призводить до виходу адресанта зі стану гармонії і проявляється як руйнація психо-емоційного балансу.

Відповідно, недосягнення цієї мети призводить до виходу суб'єкту зі стану гармонії (балансу), а внутрішні зв'язки та взаємовідношення отримують новий зовнішній прояв, який називається ситуацією дисбалансу. Якщо перенести таке трактування поняття гармонії як синонімічної балансу в площину комунікації, то можна стверджувати що комунікативна ситуація, що характеризується руйнацією психологічного балансу її учасників має двопланову природу: внутрішній план – це психо-емоційний стан людини, а зовнішній – вираження цих емоцій за допомогою комунікативних засобів емпатичного характеру.

Здійснений аналіз дозволяє зробити наступні **висновки**: психологічний дисбаланс людини есплікується як зміна динамічних показників психо-емоційного фону несприятливого характеру і є таким станом, який безпосередньо залежить від психологічного благополуччя, психологічного здоров'я, психічного здоров'я, психологічної гармонії та соціальних взаємозв'язків. З огляду на це видається

можливим підсумувати, що комунікативна ситуація психологічного дисбалансу – це актуалізований за допомогою спеціальних комунікативних засобів психо-емоційний стан її учасників у конкретний момент.

Перспективою подальшої наукової розвідки виступає теоретичне дослідження семантичного обсягу опозиції понять "баланс : дисбаланс", аналіз механізмів виокремлення комунікативної ситуації психологічного дисбалансу із контексту, а також практичне дослідження комунікативних засобів актуалізації психологічного дисбалансу та їх класифікація відповідно конкретних критеріїв.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Bradburn N. M. Reports on Happiness. A Pilot Study of Behavior Related to Mental Health / N. M. Bradburn. – Chicago, USA : Aldine Publishing Company, 1965. – 209 p.
2. Шевеленкова Т. Д. Психологическое благополучие личности (обзор основных концепций и методика исследований) / Т. Д. Шевеленкова, П. П. Фесенко // Психологическая диагностика. – 2005. – № 3. – С. 95–123.
3. Каргіна Н. В. Основні підходи до вивчення благополуччя особистості : теоретичний аспект / Н. В. Каргіна. – Наука і освіта. – 2015. – № 3. – С. 48–55.
4. Васильева О. С. Психологическое здоровье личности / О. С. Васильева ; под ред. Лабунской В. А. // Социальная психология личности – М. : 2000. – 150 с.
5. Баякина О. А. Соотношение понятий психического и психологического здоров'я личности. / О. А. Баякина // Известия Самарского научного центра РАН. – 2009. – Вып. № 4–5. – С. 1195–1200.
6. Пазекова Г. Е. Феноменология психологической гармонии личности. / Г. Е. Пазекова, Е. В. Пазеков. – ФГБОУ ВПО Ульяновский государственный университет. Фундаментальные исследования. – № 2. – 2015. – С. 3399–3403.
7. Пазекова Г. Е. Психологическая гармония личности как детерминанта здоровья / Г. Е. Пазекова, Н. Е. Еливанова // Вестник КГУ им. Н. А. Некрасова. – № 4. – 2010. – С. 223–226.
8. Ремнева В. В. Психологические содержание понятия гармонической личности / В. В. Ремнева // Журнал "Известия Российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена". – Выпуск № 82–2. – 2008. – С. 152–156.
9. Хайдер Ф. Теория социального баланса / Ф. Хайдер. – Режим электронного доступа : <http://www.bibliotekar.ru/psihologia-2/75.htm>.
10. Николаев В. И. Особенности развития эмоционального стресса у людей с разным типом эмоционального баланса и гемодинамики / Николаев В. И., Денисенко Н. П., Денисенко М. Д. // Педиатр. – 2012. – Вып. № 2. – Режим электронного доступа : <http://cyberleninka.ru/article/n/osobennosti-razvitiya-emotsionalnogo-stressa-u-lyudey-s-raznym-tipom-emotsionalnogo-balansa-i-gemodinamiki>.

REFERENCES (TRASLATED & TRANSLITERATED)

1. Bradburn N. M. Reports on Happiness. A Pilot Study of Behavior Related to Mental Health / N. M. Bradburn. – Chicago, USA : Aldine Publishing Company, 1965. – 209 p.
2. Shevelenkova T. D. Psikhologicheskoe blahopoluchie lichnosti (obzor osnovnykh kontseptsii i metodika issledovaniia) [Psychological Prosperity of a Person (the Review of the Principal Concepts and the Investigation Techniques)] / T. D. Shevelkova, P. P. Fesenko // Psikhologicheskaiia diahnostika [Psychological Diagnostics]. – 2005. – № 3. – S. 95–123.
3. Karhina N. V. Osnovni pidkhody do vyvchennia blahopoluchia osobystosti : teoretichnyi aspekt [The Main Approaches of Person's Well-Being Investigation : the Theoretical Aspect] / N. V. Karhina. – Nauka i osvita. – 2015. – № 3. – S. 48–55.
4. Vasyliieva O. S. Psikhologicheskoe zdorovie lichnosti [Psychological Health of a Personality] / O. S. Vasyliieva ; pod red. Labunskoi V. A. // Sotsial'naia psikhologia lichnosti [Social Psychology of a Personality]. – M. : 2000. – 150 s.
5. Baiakina O. A. Sootnosheniie poniatii psikhicheskoho i psikhologicheskoho zdorovia lichnosti [The Correlation of the Notions of the Personality's Psychic and Psychological Health.] / O. A. Baiakina // Izvestiia Samarskogo nauchnogo tsentra RAN [Academic Journal Izvestia of Samara Scientific Center of the Russian Academy of Sciences]. – 2009. – Vypusk №4–5. – S. 1195–1200.
6. Pazekova H. E. Fenomenolohiia psikhologicheskoi harmonii lichnosti [The Phenomenology of the Psychological Harmony of a Personality.] / H. E. Pazekova, E. V. Pazekov. – FHBOU VPO Ulianovskii hosudarstvennyi universitet. Fundamentalnyie issledovaniia. – № 2. – 2015. – S. 3399–3403.
7. Pazekova H. E. Psikhologicheskaiia harmoniia lichnosti kak determinanta zdorovia [Psychological Harmony to Determine the Personality's Health.] / H. E. Pazekova, N. E. Yelivanova // Vestnik KHU im. N. A. Nekrasova [N. A. Nekrasov Kostroma State University Journal]. – № 4. – 2010. – S. 223–226.
8. Remneva V. V. Psikhologicheskoe sodержaniie poniatiia harmonicheskoi lichnosti [The Psychological Content of the Notion of Harmonious Personality] / V. V. Remneva // Zhurnal "Izvestiia Rossiiskoho hosudarstvennogo pedahohicheskoho universiteta im. A. I. Hertsena" [The Journal "Izvestia : Herzen University Journal of Humanities and Sciences"]. – Vypusk № 82–2. – 2008. – S. 152–156.
9. Heider F. Teoriia sotsial'nogo balansa [Theory of the Social Balance.] / F. Heider. – Rezhym dostupu : <http://www.bibliotekar.ru/psihologia-2/75.htm>.
10. Nikolaiev V. I. Osobennosti razvitiia emotsional'nogo stressa u liudei s raznym tipom emotsional'nogo balansa i hemodinamiki [The Peculiarities of Stress Development with People of Different Emotional Balance Types and

Hemodynamics] / Nikolaiev V. I., Denysenko N. P., Denysenko M. D. // *Pediatr [Pediatrician]*. – 2012. – Вип. № 2. – Rezhym dostupu : <http://cyberleninka.ru/article/n/osobennosti-razvitiya-emotsionalnogo-stressa-u-lyudey-s-raznym-tipom-emotsionalnogo-balansa-i-gemodinamiki>.

Кондратюк И. Б. Актуализация психологического дисбаланса в коммуникативной ситуации: теоретический аспект.

Статья посвящена исследованию коммуникативной ситуации, которая характеризуется нарушением психологического равновесия участников общения. В работе анализируется сущность амбивалентной психологической оппозиции "баланс: дисбаланс" в аспекте ее актуализации в коммуникативном пространстве. Рассмотрены теоретические особенности экспликации психологического благополучия, психологического здоровья, психического здоровья, психологической гармонии и динамики психо-эмоционального состояния при помощи коммуникативных средств во время интеракции.

Ключевые слова: психологический баланс / дисбаланс, психологическое благополучие, психологическое здоровье, психологическая гармония, социальная гармония, коммуникативная ситуация.

Kondratiuk I. B. The Psychological Imbalance Actualization in the Communicative Situation: Theoretical Aspect.

Modern Linguistics is known for numerous scientific studies devoted to different aspects of communication such as: the very notion and concept of communication, structural constituents of communication process, links between communication and other sciences, etc. Famous native and foreign scientists have already thoroughly analyzed the fundamentals of the communicative process and its formation mechanisms and instruments.

Similarly psychologists have already presented their reasonable thoughts on the topics of psychological prosperity, psychological and psychic health, psychologically harmonious person and social harmony. But the problem of the way the psychological state (imbalance in particular) actualizes in the communicative situation still remains unsolved, which determines the value of the article.

The paper is devoted to the problem of the communicative situation investigation, which is characterized by the psychological imbalance. The notion of psychological imbalance is closely interconnected with the notions of psychological prosperity of a person (which is viewed as subjectively actualized entity of personal experience), psychological health (the integrated entity of ambivalent aspect of a person represented in the form of social activity), psychic health (the psycho-emotional harmonious state which helps a person to be socialized and self-fulfilled), social balance (as harmonious social interaction) and emotional balance (as the dynamic index of the intensity of person's perception of the environment and surrounding people). At the crossroads of these notions we can define the communicative situation of psychological imbalance as the change of the psycho-emotional dynamic index amplitude showing the communicant's intensive response to the environment and surrounding people in the form of special communicative means.

Key words: psychological balance / imbalance, psychological prosperity, psychological health, psychic health, psychological harmony, social harmony, communicative situation.